ליט בה משום לישנא בישא. דקלא מית לה וסופו שידע אע"ג דמלוה ע"פ אפי' בכמה עדים אינו גובה מן הלקוחות וטעמא משום דלית ליה קלא כדאמר לקמן (דף מב.) דהתם הוי טעמא משום דמגן דיזיף בלינעא יזיף ועיד דהתם אין יודעין מי יקח שיגידו לו פלוני חייב אבל מגן דידע מחאה יאמר למחזיק:

ליט בה משום לישנא בישא. פירוש לאותו שאומר לפני ג' דנפרק יש בערכין (ערכין דף טו:) מייתי עלה הא דא"ר יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי פי' שלא היה חושש אם ישמעו בעלים: **מ"ד בפני ב' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה.** תימה להאי לישנא דרבא קאמר לקמן מחאה בפני ב' ולעיל פסק רבא מחאה שלא בפניו הוא מחאה: **סהדותא** בעינן. ואי לאו משום סהדותא הוה סגי בחד דמנכרא מית ליה ואע"פ שלשון הרע אין נשמע היינו לפי שמעלימין אותו מבני אדם ומ"ד בפני ג' בעי גלוי מילתא כמו בלה"ר: **כיון** שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות. פ"ה עד סוף (ו) ג' שנים וא"ת מתני' היא דקתני עד כדי שיחזיק שנה ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת וימחה אלמא דאין צריך למחות רק פעם אחת תוך ג' שנים וי"ל דאי ממתניתין ה"א דאין צריך כי אם מחאה אחת בסוף ג' אבל אם מיחה בתחלת ג' ושוב לא מיחה בכל אותן ג' ס"ד דמודה שהיא שלו ואין לפרש דאין צריך למחות עד עולם דא"כ פליגי אדר"ל והוה ליה למימר ר"ל אמר: **וצריך** למחות בסוף כל ג'. אין לפרש דטעמא שלא יאמר לקחתי אחר המחאה כדפ"ה כיון דעל כרחו מודה דמעיקרא קודם מחאה לא בתורת מכירה נתן בה אין נאמן לומר אחרי כן קניתי ועוד דא"כ שפיר קרי ליה גזלן אלא טעמא כדפ"ה משום דתלת שנין מזדהר אינש בשטריה אחר המחאה ותו לא ולהאי טעמא הא דאמר לעיל (דף לא.) אבל אכלה שית שנין אין לך מחאה גדולה מזו פליגא אהך דהכא דקאמר דצריך למחות כל ג' (ו) וגרסה דכהיא הלכתא דסתמא דגמרא קאמר לה ולא כמו שפסק ר"מ דהלכה כבר קפרא: **מחאה בפני שנים ואין צריך לומר כתובו.** ואם תאמר ומה מועיל הכתיבה והא לא חשיב שטר אם לא נעשה מדעת מי שהוא חובתו כגון שטר מכר מדעת

ולענין לשון הרע לית בה משום לישנא בישא היכא דמתאמרא קמי תרי: **ומ"ד בפני ג' אין ליה דרבה בר רב הונא.** דבג' הוי גלוי מילתא ולא בתרי הלכך בפני ב' לא הוי מחאה דלא עבידא לאיגלויי. כן נראה שיטה זו בעיני ועיקר. (הגה"ה. תמיה לי אמאי לא אמר נמי לימא בדאתיי קמיפלגי ושמא משום דלא מצי גמרא לאוקמי כדברי הכל כדמוקי דרבה בר רב הונא כדמסיק למילתיה לא דב"ע אית להו דרבה בר רב הונא כו'. ע"כ). ולקמן נמי מוכח דמאן דבעי גלוי מילתא במחאה בעי שלשה והכי הוא מסקנא דשמעתא. וכל רבותינו מפרשים דגבי מחאה נמי לשון הרע איכא דקאמר פלניא גזלנא הוא והלכך לרבה בר רב הונא אי מתאמרא קמי תרי לא הוי מחאה משום דאית בה משום לישנא בישא ולא יאמרו לו למחזיק ולאו מילתא היא דלא דמי ללשון הרע כלל דעיקר מחאה היינו משום דבעינן שיבא הדבר לאזניו של מחזיק ומלוה היא לומר לו כדי שיזהר בשטרו ולכך תקנו למערער שימחה בפני עדים כדי שיוציאו את הקול תדע דהיכא דאמר להו לא תפיק לבו שותא לא הוא מחאה [ע"א]: **לא דב"ע אית להו דרבה בר רב הונא.** דכל גלוי מילתא לא הוי בפחות מג' ואי הוה בעינא גלוי מילתא במחאה בפני שנים קסבר (ב) שלא בפניו לא הוא מחאה דכיון דאין מחאה אלא בפניו די לו בשני עדים שיעידו שמיחה בו וכיון דמיחה בפניו אין לך גלוי מילתא גדול מזה שהרי ודאי ידע המחזיק שמיחה בו זה ויזהר בשטרו ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הוא מחאה והלכך היכא דמיחה שלא בפניו צריך ג' משום גלוי מילתא דכיון דידעי ג' כאילו כל העולם יודעין: **איכעיא אימא דב"ע מחאה שלא בפניו הוא מחאה.** (ג) כדאוקי מתני' וכדפסק הלכתא [לח:] וכ"ע כרבה בר רב הונא סבירא להו דאין גלוי מילתא במחאה שלא בפניו אלא בג': **והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר סהדותא בעינן.** ודי לנו בשני עדים שיעידו שמיחה זה בתוך ג' ואם יבא הדבר לאזניו יבא דמאחר שיוכל לבא לאזניו של מחזיק בשום עניין בעולם הוא מחאה דלא חייש אלא שלא יתרה בהם לכסות הדבר כיון דליבא ליבא במחאה שמא אלו (ד) עצמן יבאו ויגידו למחזיק או יאמרו לאחרים שיאמרו לו: **גלויי מילתא בעינן.** שידע כל העולם וכיון דנודע לג' כאילו נודע בכל

ליט בה משום לישנא בישא מ"ד בפני שנים ליה דרבה בר רב הונא ומ"ד בפני ג' אית ליה דרבה בר רב הונא לא דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא והכא בהא קא מיפלגי מ"ד בפני שנים קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ומ"ד בפני ג' קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אי בעית אימא דכ"ע מחאה שלא בפניו הויא מחאה והכא בהא קמיפלגי מ"ד בפני ב' סבר סהדותא בעינן ומאן דאמר בפני ג' קסבר גלויי מילתא בעינן גידל בר מניומי הוה ליה (ה) מחויאתה למחויי אשכחינהו לרב הונא ולחייא בר רב ולרב חלקיה בר טובי דהוו יתבי ומחה קמייהו לשנה הדר אתא למחויי אמרו ליה לא צריכת הכי אמר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אינו צריך למחות ואיכא דאמרי אמר ליה חייא בר רב כיון שמיחה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות אר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג' תהי בה רבי יוחנן וכי גזלן יש לו חזקה גזלן ס"ד אלא כגזלן יש לו חזקה אמר רבא [א]הלכתא צריך למחות בסוף כל ג' וג' תני בר קפרא [ב]ערער חזר וערער חזר וערער אם מחמת טענה ראשונה ערער אין לו חזקה ואם לאו יש לו חזקה אמר רבא א"ר נחמן מחאה בפני שנים ואין

למחזיק דמי דמסתמא ידע במחאה זו אבל בשנים מסתמא לא ידע: **מחויאתה למחויי.** שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה רוצה למחות ומיחה קמייהו בפני שלשתן. וה"ה לפני שנים כדאמר רבא לקמן מחאה בפני ב' ואין צריך לומר כתובו אלא הכי הוה עובדא וכן פסק ר"מ דמחאה בפני שנים: **לשנה אחרת אתא.** פעם שניה ומיחה קמייהו. ס"ל דכל שנה ושנה צריך למחות ואם מיחה (ה) פעם ראשונה ושניה ולא מיחה בשנה שלישית איגלאי מילתא דשלא כדין מיחה ראשונה ושניה ולסוף שנה שלישית זו הויא חזקה ולא צריך להזהר בשטרו: **לא צריכא.** למחות כל שנה ושנה. אבל פעם אחת מיהא צריך למחות בכל ג' וג' דלקמן שלא יהו ג' שנים רצופים בלא מחאה ומיהו אינהו לא אירי בהכי מידי אלא למעוטי ג' מחאות בתוך ג' שנים באו דדי בשנה ראשונה ושוב אין צריך למחות בכל הג' שנים: ה"ג **אמר ר"ל משום בר קפרא וצריך למחות בסוף כל ג' וג'.** דאע"ג דמשמיה שנה ראשונה שוב אין צריך למחות ה"מ בהנהו ג' אבל בסוף ג' צריך למחות עדיין דלא נהוי תלת שנין בלא מחאה דתלת שנין מיזדהר אינש בשטריה אחר המחאה טפי לא מיזדהר. והכי הלכתא ואע"ג דתהי בה רבי יוחנן תמיה היה אבל ירא היה לאלוק על בר קפרא וגם ר"מ פסק כן. וי"מ טעמא דצריך למחות בסוף (ו) ג' כדי שלא יטעון לאחר המחאה מכרת לי ולא נהירא דכיון דעל כרחו מודי דמעיקרא לאו בתורת מכירה נתן בה אינו נאמן לומר אחרי כן החזקתי בה בתורת מכירה: **תני.** מתאבד ומקשה בה: **וכי גזלן יש לו חזקה.** כלומר אמאי צריך למחות בסוף כל ג' והלא משמיחה המערער שנה ראשונה והוליא קול על זה שהוא גזלן היה לו להזהר בשטרו כל הימים עד שירד עם זה לדין או עד שיראה את שטרו אחר המחאה לב"ד ומדלא מזהר בשטרו יפסיד דאיכא למימר גזלן הוא והיינו דקפריך גזלן ס"ד הא קטעין שטר היה לי קודם המחאה ואבד ומספיקא הוא דאתן מפסידין אותו את הקרקע לפי שלא מזהר בשטרו אלא אימא כגזלן וכדפריש: **ערער וחזר וערער.** בסוף כל ג' וג'. בר קפרא לטעמיה דאמר צריך למחות בסוף כל ג' וג' הילכך מנהג הוא לערער הרבה פעמים: **ערער.** מיחה בפני עדים: **אם מחמת טענה ראשונה ערער.** דנכולהו מחאות טעין קאכיל לארעאי בגזלנותא הרי זו מחאה והלכך אין לו חזקה למחזיק. אבל אם במחאה ראשונה הזכיר שבגזלנות ירד אל שדה זו ובמחאה שניה הזכיר כי משכנתא בידו ואני מוסר לכם עדות זו כדי שלא יחזיק בה ויאמר מכורה היא בידי כיון ששניה בטענתו אינה מחאה ונתקיימה החזקה ביד המחזיק. וה"ה למוחה ג' מחאות בתוך שלש שנים משני טענות המכחישות זו את זו דאין כאן מחאה כלל לא ראשונה ולא אחרונה והוא חזקה לסוף ג' דכיון דמיחה מחאה אחרת בשנה שניה שמכחשת מחאה של שנה ראשונה מודה הוא דהכיא מחאה שלא כדין הוה והולאת בעל דין כמאה עדים דמי ובטלה לה להכיא מחאה קמייתא וכ"ש זו שניה דהוחזק כפרן וכמי שלא מיחה בתוך ג' כלל דמי: ה"ג בפי' ר"מ **מחאה בפני שנים ואין צריך לומר כתובו.** אלא כותבים לו העדים שטר מחאה למערער להיות בידו לעדות שמיחה בתוך ג' ואע"פ שלא נזה אותם דזכין לו לאדם שלא בפניו ושלא ברשותו דמסתמא ניחא ליה: וכן

צא א מיי' פי"א מהל' טוענן ונטענן הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע מ"מ סי' קמו פעי' ה: **צב** ב טוש"ע שם סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' הויא ליה מחיתא למחוי: (ב) רשב"ם ד"ה לא דכ"ע וכו' קסבר מחאה שלא בפניו לא הוא מחאה וכיון: (ג) ד"ה אינעית אימא וכו' כדאוקימנא מתני' וכדפסקינן הלכתא וכו': (ד) ד"ה והכא כו' שמא אלו מעצמן: (ה) ד"ה לשנה וכו' ואם מיחה שנה ראשונה וכו' להזהר עוד בשטרו: (ו) ד"ה ה"מ אמר ר"ל כו' בסוף כל ג' כדי: (ז) תוס' ד"ה כיון וכו' פ"ה עד סוף כל ג' וג' שנים: (ח) ד"ה ונריך וכו' ומלאה דכהיא הלכתא. נ"ב ובגמרא פ"ג מימן מ' מולק על זה ומתכן דל"ק מידי מהכיא דלעיל:

רבינו גרשום

מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה לית ליה דרבה בר רב הונא דודאי אם מספרין הני שנים למחזיק דמיחה המערער אין לשון הרע בכך. ומאן דאמר בפני ג' אית ליה דרבה דודאי ג' אין בהם משום לשון הרע אבל שנים אם מיחה בפניהם אין מספרים בשמו משום דלשון הרע הן מספרין: מאן דאמר בפני שנים הויא מחאה (ה) ודאי בפנין דמחזיק עצמו סגי בשנים משום דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה ובפנין בעינן מחאה אבל אי אמרינן דמחאה שלא בפניו (לא) הויא מחאה לא סגי בשנים משום דאית בה לישנא בישא ולא משתעו ומאן דאמר בפני ג' צריך למחות קסבר דאפי' מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשום הכי צריך ג' דכל מלתא דמתאמרא באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא הא בתרי אית בה [לישנא בישא]: סהדותא בעינן ובתרי סגי במקבלי עדות. גלויי מלתא בעינן לפרסם וגלוי מלתא לא סגי בפחות מג': גידל בר מניומי הוה ליה מחויתא למחויי שהיה אחד מחזיק בנכסיו והיה מוחה: צריך למחות למחזיק בסוף כל ג' וג' שנים שאם לא יחזה בסוף כל ג' יכול המחזיק לומר אחרי שמחית מכרת לי וכבר החזקתי בה ג' שנין. תהי בה ר' יוחנן אמאי צריך למחות בסוף כל ג' וכי גזלן יש לו חזקה כלומר מאחר שאמר אני קניתיה ממך אחר שמחיתה מכלל דמודי דקודם לכן באת לידו בגזלנות וכי גזלן יש לו חזקה כיון שגזלן הוא אע"פ שהחזיק בה כמה שנים אין חזקתו חזקה ומקשי' גזלן ס"ד והא לאו גזלן הוא דהא קא טעין דזבנה ניהליה ובתורת מכירה אתאי לידיה ולאו גזלן הוא אלא פריך הכי וכי כגזלן יש לו חזקה האי דכגזלן דמי דטוענן שיש לו חזקה שקנאה ממנו אחרי מחאתו ולא קודם וכי מי שהוא כגזלן יש לו חזקה ג) בתר דקאמר אלא ודאי אין לו חזקה ואמאי צריך למחות בסוף כל שלש: ערער בשניה וחזר וערער בשלישית אם מחמת טענה ראשונה היו כל ג' ערעורין שלא שנה דברו אין לו חזקה למחזיק ואם לאו ששנה המערער דבריו שאמר פעם אחת שלי היתה אני קניתיה ושוב אמר של אבותי היתה אין בדבריו כלום ויש לו חזקה למחזיק.

ג) ל"ל הוי מחאה ס"ל דבפניו דמחזיק עצמו בעינן מחאה ושלא בפניו לא הוא מחאה ולפיכך קני בשנים אבל מי אמרינן דמחאה שלא בפניו הוא מחאה לא קני בשנים וכו'. ד) נראה דל"ל יש לו חזקה לטענן דקנאה בתר המחאה שלא ודאי וכו'.

וכן מודעא בפני שנים. מי שאנקוהו למכור ולימן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בפני עדים צריך להודיע קודם לכן לשני עדים ולומר דעו לכם שמכירה (ה) זו או מתנה של שדה זו שאני רוצה לעשות לפלוני שלא ברצון נפשי אלא שעשה כי אונסני ומכריחני בעל כרחי ולא יהיה ממש באותו שטר שאעשה והיום או למחר תבענה ליה בדינא ומרענא לשטרא אפומייכו שמסרתי מודעא לפניכם קודם שנעשה השטר. ודוקא קודם כתיבת השטר אבל אחרי כן אין המודעא שוה כלום דאם כן כל השטרות שבעולם כשיתחרט אחר שנעשו ונמסרו בכשרות יבא לפוסלן: **ואין צריך לומר כשהוו.** שטר מודעא. כללא דמילתא כל מידי דזכות הוא לו אין העדים צריכין ליטול הימנו רשות. והא דלא כייל ותני להו ולימא מתאה ומודעא וקנין בפני ב' ואין צריך לומר כתובו היינו משום דרבא קאמר להו משמיה דר"נ ולאו בחד יומא שמעינהו אלא כל מילתא שמעה באפי נפשיה והדר מצריכנהו רבא בחדא בסדר כמו ששמענן. והיינו דכתבינן ביטול מודעי בשטרי מכירה ומתנה דמעתה לא תועיל המודעא כדמוכח בערכין בפרק האומר בסופו (דף כא:) גבי גט דמהני ביטול המודעות והוא הדין לכל השטרות: **הודאה בפני ב'.** אדם שמודה לחבירו בפני ב' שחייב לו מנה ל"ל כתובו שיצוה הלוה לכתוב לו שטר למלוה לעדות דכל שעה שירצה לגבות חובו יוציא שטרו על הלוה אבל שלא ברשות לוה אין כותבין דחוב הוא לו וכיון דעל הלוה לכתוב והוא לא לוה איכא למימר דלא ניחא ליה לעשות חוב שחייב הלוה בשטר דעד השתא הוה מלוה על פה ואע"ג דהודה בפני עדים נאמן הוא לומר כל שעה שירצה פרעתי דקיי"ל (נקמן קט.) המלוה לחבירו בעדים א"ל לפרעו בעדים ועכשיו כשיש בידו שטר אין הלוה נאמן לומר פרעתי אלא א"כ יביא עדים שפרע בפניהם אפילו הוציא המלוה על הלוה כתב ידו של לוה שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואינו נאמן לומר פרעתי כ"ש בשטר שיש בו עדים: **קנין.** סודר על כל דבר בפני ב' ולא בעי תלתא. ומשום דגבי קיום שטרות אמר ג' הולך לפרש בכל הני דדי בשנים: **ואין ל"ל כתובו.** כדמפרש טעמא לקמן: **קיום שטרות בג'.** מי שיש לו שטר על חבירו ומושש שמא יבלו העדים למדינת הים או יאמתו וכשיבא לגבות חוב הכתוב בשטר יטעון הלוה כי פרוע הוא או מזוייף הוא ויצטרך לקיים שטרו בעדים המכירים חתימת ידי עדים שבשטר ולא ימצא כילד יעשה הולך לב"ד ומביא העדים עצמן ומעידין על חתימת ידיהן בפני ב"ד והם כותבים בסוף השטר למטה מחתימת העדים במותב תלתא כחדא הוינא ונפק שטרא דא קדמנא ואתו פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידייהו ואיסרנוהי וקיימנוהי כדחזי וחותמים בו ג' הדיינים והוא הנפק וגם אשרתא דדייני. ולכך צריך ג' דשנים שדנו דייניהן דין אלא שנקראין ב"ד חצוף בסנהדרין (דף ג.) והכא אפי' דיעבד נמי לא דא"כ מה יש בין הנפק לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעידים ששמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהן ג' והן ב"ד זו עדות גמורה שהעידו על חתימת ידן לפני ב"ד והכשירו ב"ד את השטר ועכשיו חותמין ב"ד ששטר זה כשר הוא ודומה לפסק דין: **אמר רבא אי קשיא לי.** בכל הכך דייקי דאמר לי רב נחמן גבי קנין לחוד הוא דקשיא לי אלא קנין למאי מדמי ליה רב נחמן אי כמעשה ב"ד דמי ומשום דדומה לדין של דיינין שמוציאים מזה ונותנין לזה ואף עדי קנין ע"י עדותן שרואין בקנין יוצא ממון זה בשעת הקנין מיד המקנה ליד הקונה ומשום דדמי למעשה ב"ד קאמר ר"נ אין ל"ל כתובו אלמא[ו] אע"ג דחוב הוא למקנה לכתוב שטר וליפות זכותו של קונה אפ"ה כותבים העדים בלא רשותו כדין כל מעשה ב"ד שכח ב"ד יפה והפקירן הפקר לכתוב כל הנעשה בפניהן וא"כ ליבעי ג' בקיום שטרות: **ואי לאו כמעשה ב"ד דמי.** ומשום הכי קאמר דסגי בב' אמאי אינו ל"ל כתובו והלא חוב לו לכתוב בלא רשותו: **לעולם לאו כמעשה ב"ד.** דהא ודאי סהדותא בעלמא הוא ומשום הכי סגי בב': **דסתם קנין לכתיבה עומד.** משום דאין לאחר קנין כלום דכיון דמקנה ליה בסודר בפני עדים וממהר להקנותו מיד ואינו מדחהו עד שילך וימשוך במטלטלין או ילך ויחזיק בקרקעות מתכוין הוא להקנותו בעין יפה ומסתמא רוצה שיכתבו לו כדאמר בכתובות בפ' אע"פ (דף נה.) אמר לעדים כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה כשירלו לכתוב השטר שמא חזר דסתם קנין לכתיבה עומד אבל לא קנו מיניה איכא למימר דלא ניחא ליה לכתוב לו: **אמאן דלא ליים דינא.** סברבן בדין דאי ליים דינא ליתא אינסת דאי קאנים לך אמאי לא תבעת ליה בדינא: **אפי' עלי ועליך.** דליתיתן דינא דאי לכתוב עליו מודעא דזימנין דאין ב"ד מזומן מיד:

דלא

מדעת מוכר ושטר מתנה מדעת נותן ושטר מלוה מדעת לוה ועדות נמי לא חשיב דמפיהם ולא מפי כתבם ופירש"י בפ' החומש שלא יכתבו עדותן באיגרת וישלחו לב"ד וי"ל דתקנת חכמים היא שיהא חשוב עדות כדי לבטל החזקה בעדות כל דהו שבדבר מועט מבטלים החזקה דהא אפילו יתברר לנו שלא שמע המחזיק ממאה מהני לבטל החזקה וגם במודעא תקנת חכמים היא להגיל הנאתם וקיום שטרות נמי משום דמעשה ב"ד הוא וכל מעשה ב"ד נכתב שלא מדלון החייב ועוד אומר ר"י ששמע מן ר"ת שנוהגים לשלח העדים עדותם באיגרת לב"ד וחשיב עדות והא דדרשינן בספרי[ב] מפיהם ולא מפי כתבם לא אתא אלא למעוטי דוקא אלא שאינו בר הגדה אבל רואי להגדה אין הגדה מעכבת בו והא דאמרינן בפ"ב דכתובות (דף כ.) כותב אדם עדותו על השטר ומעיד עליה אחר כמה שנים והוא שזוכר מעצמו אבל אין זוכר מעצמו לא היינו כשאינו מוציא כתב ידו בב"ד ועוד שמא עד אחר בכתב אין חשוב עדות שאין שטר אלא בג' להכי לא מהני בהאיי דכתובות אפי' יוצא כתב ידו אלא א"כ זוכר בראיית עדות וא"ע בהאיי דעד אחר בכתב בגט פשוט (לקמן דף קסה. ושם ד"ה אמר)[ג] ולא"ת מאי קמ"ל דאין ל"ל כתובו פשיטא כיון דזכותו הוא ובמתאה איכא למימר דנקיט ביה ואין ל"ל כתובו אגב אחריני ולא אתא לאשמועינן במתאה אלא שהיא בפני ב' אבל במודעא קשה למאי איצטריך וי"ל דאתא לאשמועינן דאע"פ שלא זוה להם לכתוב והם כתבו שלוה כשרה ולא מיחזי כשקרא דמסתמא לפיכך מתה או מסר מודעא בפניהם כדי שיכתבו: **קנין בפני ב' ואין צריך כו'.** אומר ר"ת דלא אתא למעוטי שלא יהא חשוב קנין כשנעשה שלא בפני שנים דהא אמרינן בקדושין (דף סה:) דלא אינרו סהדי אלא לשקרי ואמרי' בפ' הזהב (ב"מ דף מו.) גבי היה עומד בגורן כו' ואי אמרינן מטבע נקנה בחליפין ניקנינהו ניהליה אגב סודר ומפרק דלית ליה סודר ולקנינהו אגב קרקע דלית לי' והא עומד בגורן קתני כשאינו שלו איכפל תנא לאשמועינן בגברא ערטילאי דלית ליה כלום אלא ש"מ דאין מטבע נקנה בחליפין ואי לא חשיב קנין בלא עדים ליעשינן ליכא עדים ועוד דבפ"ק דסנהדרין (דף ו.) אמרו רבנן פשרה ביחיד אע"ג דפשרה בעיא קנין כדמפיק התם: **ואין צריך לומר בתובו.** וכותבין בלא רשותו כל זמן שלא חזר בו ומיהו יכול לחזור בו כדאמרינן לקמן בפ' המוכר את הספינה (דף עז.) זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה והא דאמרינן בריש אע"פ (כתובות דף נה. ושם ד"ה כתובו) כתובו וחתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך לאימלוכי ביה לאו דוקא משום דאמר להו כתובו דאפי' לא אמר להו נמי כדאמרינן הכא אלא משום דבעי לאימר לא קנו מיניה צריך לאימלוכי ביה אע"ג דאמר להו כתובו: **קיום שטרות בשלשה.** אע"ג דר"נ גופיה ס"ל בסנהדרין (דף ה:) ב' שדנו דייניהם דין קיום שטרות שאני כדפ"ה דאי ליכא אלא ב' מה יש בין קיום שטר לשטר שלמעלה הימנו הכא תרי חתימי והכא תרי חתימי ודומה לב' עדים שמעו מפי עדים שלמעלה שהשטר כשר ועד מפי עד פסול אבל כשהם ג' ויכר שהם ב"ד שהעידו עדים לפניהם על כתב ידם והכשירו השטר ודומה לפסק דין והא דאמרינן בפ' ב' דכתובות (דף כב. ושם ד"ה ודלמא) ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהן צריכי למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי ואמר ר"נ ואי כתב ביה בי דינא תו לא צריך ודלמא ב"ד חצוף הוא דאמר שמואל ב' שדנו דייניהן דין דכתב ביה בי דינא דרבנן דבי רב אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו לא ששמואל סובר דקיום שטרות בשנים אלא ה"פ ודלמא רבנן דבי רב אשי סבירא להו בקיום שטרות כדשמואל בעלמא אבל שמואל מני סבר שפיר דקיום שטרות בג' אע"ג דבעלמא ב' שדנו דייניהן דין כמו ר"נ וא"ת ד)דרב נחמן גופיה קאמר בב"מ (דף לא:) גבי עובדא דאיסור גיורא ורב ספרא עבוד עסקא וכו' משמע התם דמרי לאו ב"ד מדקאמר ליה זיל אייתי לי תלתא דפלגת קמייהו א"נ תרי מגו תלתא וי"ל דהתם מיירי דלא עשאן ב"ד בפירוש אלא פלג קמייהו בסתם הלכך אי קמי תרי פלג נראה דלעשותן עדים נתכוין ואי קמי תלת פלג נראה דלעשותן ב"ד נתכוין אבל במקום שעשאן ב"ד בפירוש בשנים סגי [וע"ע תוס' גיטין לב: ד"ה ורב נחמן]:

אמאן דלא ציית דינא כו'. תימה מודעא דמאי אי דגיטין ודמתנה גלוי מילתא הוא דודאי הוא אנוס בשום ענין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזביני והא אמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני וכ"ת רבא ורב יוסף לית להו דרבא מ"מ הוה ליה למיפרך ולשנויי דפריך בסמוך אנהרדעי ועוד והא אביי ורבא גופייהו דאמרי תרוייהו אפי' עלי ועליך א"כ לא אייתי הוא אנוס בשום עניין שאין יכול לבא לבית דין ואי דזביני וכי ההוא מעשה דפרדיסא לא שייך הכא דאפי' לית דינא פשיטא דכתבינן:

מיכא

[א] ואין צריך לומר כתובו [ב] מודעא בפני שנים ואין צריך לומר כתובו [ג] הודאה בפני שנים וצריך לומר כתובו [ד] קנין בפני שנים ואינו צריך לומר כתובו [ה] וקיום שטרות בשלשה (סימן ממה"ק) אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי האי קנין היכי דמי אי כמעשה בית דין דמי ליבעי תלתא אי לא כמעשה בית דין דמי אמאי אינו צריך לומר כתובו בתר דבעי הדר פשטא לעולם לאו כמעשה בית דין דמי והכא טעמא מאי דאינו צריך לומר כתובו משום [ו] דסתם קנין לכתיבה עומד ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא כתבינן מודעא אלא אמאן דלא ציית דינא אביי ורבא דאמרי תרוייהו [ז] אפי' עלי ועליך אמרי נהרדעי כל מודעא דלא

[ה] כ"י איתא: אלא אע"ג. דק"ס, [ב] (וכן הוא בגמרא לא: גיטין עא.), [ג] (וע"ע תוס' יבמות לא: ד"ה דחזו וכו'), [ד] [בגמ' שלפנינו לא מזכר רב נחמן אלא רבה בר רב הונא הוא דקאמר זיל אימי תלתא וכו' וע"ל דגרס' תוס' היה כך בסוגיא דהתם מיהו סוף הסוגיא לב. דא"ל לאו מי איתמר עלה וכו' אמר רב נחמן וכו' קלא קלה],

הגהות הב"ח

[ו] (ב"מ ד"ה וכן מודעא וכו' דעו לכם שמכירה או כל"ל ומיכא זו נמחק:

עין משפט נר מצוה

צג א מי' פ"ח מהל' טוען הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף ה:

צד ב מי' פ"ו מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' רה סעיף ח:

צה ג מי' פי"ח מהל' מלוה הל' ח ופ"ו מהל' טוען הל' ב סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ב ז וסי' פח ס"ח וסעי' י ועיין מה שכתב המ"מ בפ"ה מהל' מכירה הלכה ט:

צו ד מי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ג ועיין במי' פ"ה מהל' מכירה הלכה ט וגמ"מ שם ובטוש"ע ח"מ סי' קפט וסי' קלה סעיף ח:

צז ה מי' פ"ו מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' מו סעי' ג וסעי' ד:

צח ו מי' פי"ח מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ג:

צט ז מי' פ"ו מהל' מכירה הל' ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רה סעיף ח:

רבינו גרשום

אין צריך לומר. לעדים כתבו שבלא ציוויו יכולין לכתוב שבמיחה משום דזכות הוא לו שכותבין: הודה בפני שנים. ואמר אני מחויב מנה לפלוני. זה אין כותבין אלא אם כן אמר להו כתובו משום דחוב הוא לו: חפש קנין משום דבר בעולם בפני שנים אין צריך לומר להם כתובו ומפרש לקמן: קיום שטרות. צריכים להעיד שנים בפני ג' בית דין על חתימת עדים: הא קשיא לי. [הא] דאמר רב נחמן בקנין אי כמעשה בית דין דמי דמה בית דין אין נמלכין וכותבין אף קנין נמי אין צריך לימלך בו העדים אם כן ליבעי ג' דומיא דב"ד ואי לאו מעשה בית דין אלא כהודאה דמי אמאי אין צריך וכו': דסתם קנין לכתיבה עומד. דאין לאחר קנין כלום: אלא אמאן דלא ציית דינא. אבל אי גברא דציית הוא לא כתבי' עליה:

איבא דאמרי אמר רב יוסף דלא אמר להו תיתבו כו'. אהך גירסא קשה לר"י מאי קבעי מאי בינייהו הא בהדיא מוקמין בסתמא ועוד דפסקינן לקמן הלכתא דחייסינן בסתמא וא"כ היכי מגבינן כולהו מתניתא כיון דאינו אומר לסהדי כתבו בשוקי (ח) בריתא ומיהו לפי שנוהגים עתה לכתוב בשטרי מתנה ואמר לנו מתנה זו כתבוה בשוקא ותתמוה בברא הלכך כי אמר להו נמי סתמא דעתו לומר כמו שכותבים בשטרות וכימי האמורלים לא היו נוהגים לכתוב כך לכך היה צריך לומר להם בפירוש כתבו בשוקא כו' ור"ח גרים דאמר להו לא תיתבו בשוקא כלא וקרי ליה סתמא שאינו אומר להם להטמין עצמו ואומר שלא לפרסם והיינו סתמא (ט) כלומר לא פרסם ולא הטמיס אבל כתובו לא חשיב סתמא וכשר לפר"ח ולפיכך מה שנהגו לכתוב בשטרות מתנה זו כתבוה בשוקא ותתמוה בברא אינו אלא לשופרא דשטרא ומיהו ליישא דסתמא לא משמע הכי: שלא

אדלא כתיב בה אגן ידעינן ביה באונסא דפלניא לאו מודעא היא מודעא דמאי באי דגיטא ודמתנתא גלויי מילתא בעלמא היא ואי דזביני והאמר רבא לא כתבינן מודעא אזביני לעולם דזביני גמודי רבא היכא דאנים וכמעשה דפרדיסא ד"דההוא גברא דמשכין פרדיסא לחבריה לתלת שנין בתר דאכלה תלת שני חזקה אמר (ה) אי מזבנת לי מוטב ואי לא כבישנא לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי כה"ג כתבינן מודעא: אמר רב יהודה האי מתנתא טמירתא לא מגבינן בה היכי דמי מתנתא טמירתא אמר רב יוסף דאמר להו לסהדי זילו אטמורו וכתבו ליה ואיבא דאמרי אמר רב יוסף דלא ה"אמר להו תיתבו בשוקא ובבריתא ותכתבו ליה מאי בינייהו איבא בינייהו סתמא אמר רבא והויא מודעא לחברתה אמר רב פפא הא דרבא ו"לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר ד"ההוא גברא דאזל לקדושי אתתא אמרה ליה אי כתבת לי כולהו נכסיך הוינא לך (ב) ואי לא לא הוינא לך אזל כתביה לה לכולהו נכסי אתא בריה קשישא א"ל וההוא גברא מה תהוי עליה אמר להו לסהדי זילו אטמורו בעבר ימינא וכתבו ליה אתו לקמיה דרבא אמר להו ז"לא מר קנה ולא מר קנה מאן דחזא סבר משום דהויא מודעא לחברתה ח"ולא היא התם מוכחא מילתא דמחמת אונסא הוא דכתב לה ט"אבל הכא מר ניחא ליה דליקני ומר לא ניחא ליה דליקני איבעיא להו סתמא

דלא כתיב בה אגן עדים ידעינן כאונסא דפלניא. שאונס גמור יש לו ומכירין אנו מיזה אונס. אי לא כתב בה הכי אלא סתמא כתבו פלוני אמר לנו שנאנס: **מודעא דמאי אי.** במודעא דמסר לגיטא ואמתנה לא צריך כולי האי אלא כיון דמודע לסהדי דהאי גיטא שאני נותן לאשתי אונס אני בו ולא ברצון נפשי (ג) עשיתי לפיכך דעו שאני מבטלו בפניכם וכן המתנה שאני מקנה לפלוני אנוס אני ואיני מקנה אותה ברצוני תהא מבוטלת אע"ג דלא ידעי סהדי אונסא דיליה הכי נמי נמי והמתנה בטלין: **גלוי מילתא בעלמא היא.** כלומר הרבה בני אדם יוכלו לידע אונסו דכיון דאינו מקבל ממון במתנה ובגט זה שנותן אם איתא דניחא ליה ליתנה מדעתו למה לו למסור מודעא ואי לא ניחא לו ליתן למה לו ליתן גט ומתנה אלא ודאי נאנס בגט ובמתנה זו הלכך אין צריך לפרש אונסו דלא דמי לזביני דהתם צריך לפרש דאיכא למימר סתם מוכר לא ברצונו מוכר אלא משום חסרון מעות והלכך איכא למימר דמסר מודעא דקסבר היום ולמחר כשיהיו לי מעות מפיקנא מודעא ותבענא ליה לדינא ויחזור קרקע שלי ואני אשלם מעותיו אבל הכא אם ברצון נפשו נותן גט ומתנה בלא אונס למה כותב מודעא בחנם לא יתן גט ולא איצטריך לכתוב מודעא אלא ודאי אונס הוא. ומשום הכי תקינו בגיטין דלא למיכתב גיטא עד שיבטל הבעל כל מודעות שמסר וכך הוא מפורש בערכין בפרק האומר משקלי עלי (דף כא:) אמר רב ששת הא מאן דמסר מודעא לגיטא מודעא פשיטא לא צריכא דעשייה ואתליה מהו דתימא כיון דאתליה בטולי בטליה למודעיה קמ"ל עד דאמר בטלתיה ואימא כיון דאתלי בטליה ולא צריך לפרושי דבטליה ואמרינן א"כ נתני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיתן אמאי קתני עד שיאמר רוצה אני אלא קמ"ל עד דמפרש דבטליה. ודוקא מודעא שיש בה אונס אבל בלא אונס אי טעין ואמר גט שאעשה לא יהא גט אין זה ביטול דכיון דלא נאנס כלל אמן סהדי דאמר בלבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור ולא מהני ביה ביטול דקודם כתיבה ס"אלא א"כ ביטלו אחר כתיבה: (ד) **דגלויי מילתא בעלמא היא.** כלומר די לנו בגלויי מילתא בעלמא דלא חייסינן אם תתגלה מילתא או לא דסברא היא דאנים כדפרישית: **ואי דזביני.** שמסר מודעא שנאנס ולפיכך לא הויא מודעא עד שיעידו העדים שמכירין באונסו משום דאיכא למימר דלא אנים אלא השתא למעות צריך והיום ולמחר ליבעי למיחרט בהיא מכירה כשיזדמנו לו מעות ולפיכך מסר השתא מודעא לבטל מכירתו: **לא כתבינן מודעא אזביני.** גרסה לי טעמא דרבא משום דאמרינן לקמן בפירקין (דף מח.) (ה) הלכתא תליה וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה שקפאוהו למכור אחת משדותיו והוא בירר מעצמו אחת מהן ומכרה דלא הוי אונס אבל בשדה זו לא כו' והלכך לא כתבינן מודעא דאי בשדה זו הא לא הוי זביניה זביני ולא צריך מודעא אלא יביא עדים שאנסוהו ותיבטל שטר מכירה בלא שום מודעא ואי בשדה אחרת הא הוי זביניה זביני ואין אונס בזה השדה שהרי מדעתיה בירר ומכר את זה השדה ומודעא זו שיכתוב פסולה היא דמודעא בלא אונס לאו כלום היא. ומיהו רב הונא דאמר לקמן (ו) תליה וזבין זביניה זביני חזינן דאכסר מודעא אזביני דלית ליה הך סברא דרבא: ומשני **מודי רבא דכתבינן מודעא היכא דאנים.** (ו) כה"ג דמעשה דפרדס דלקמן דמתוך פחד שמפחידין אותו להפסיד הפרדס לגמרי בלא דמים קמזבין ליה אין בלבו למכור לגמרי אלא עד שיגלל מן הפחד הכא ודאי כתבי' מודעא דהא אונס גמור הוא דאי לא מזבין ליה מערער לאחר אותה מתנה עצמה כתבה לאחר בטמירתה אינה מתנה לא זו ולא זו דשניה הוה מודעא לחברתה ראשונה דהא לא ניחא ליה דראשון קנה הואיל וכתב לשני ושניה טמונה היא כגון האי מעשה: בעבר ימינא. באותו מקום: דמחמת אונס הוא דכתב לה. דלא מיקדשה ליה אי לא כתב לה כל נכסיה: אבל דכא. דהיכא דכתב לראשון מתנה גלויה ולבתר הכי כתב ליה לאידך בטמירתה להאי אמרינן דניחא ליה דליקני [ולא] הוי מודעא

מודעא לגיטא מודעיה מודעא פשיטא לא צריכא דעשייה ואתליה מהו דתימא כיון דאתליה בטולי בטליה למודעיה קמ"ל עד דאמר בטלתיה ואימא כיון דאתלי בטליה ולא צריך לפרושי דבטליה ואמרינן א"כ נתני וכן אתה אומר בגיטי נשים כופין אותו עד שיתן אמאי קתני עד שיאמר רוצה אני אלא קמ"ל עד דמפרש דבטליה. ודוקא מודעא שיש בה אונס אבל בלא אונס אי טעין ואמר גט שאעשה לא יהא גט אין זה ביטול דכיון דלא נאנס כלל אמן סהדי דאמר בלבו בשעת מעשה לעשותו גט גמור ולא מהני ביה ביטול דקודם כתיבה ס"אלא א"כ ביטלו אחר כתיבה: (ד) **דגלויי מילתא בעלמא היא.** כלומר די לנו בגלויי מילתא בעלמא דלא חייסינן אם תתגלה מילתא או לא דסברא היא דאנים כדפרישית: **ואי דזביני.** שמסר מודעא שנאנס ולפיכך לא הויא מודעא עד שיעידו העדים שמכירין באונסו משום דאיכא למימר דלא אנים אלא השתא למעות צריך והיום ולמחר ליבעי למיחרט בהיא מכירה כשיזדמנו לו מעות ולפיכך מסר השתא מודעא לבטל מכירתו: **לא כתבינן מודעא אזביני.** גרסה לי טעמא דרבא משום דאמרינן לקמן בפירקין (דף מח.) (ה) הלכתא תליה וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה שקפאוהו למכור אחת משדותיו והוא בירר מעצמו אחת מהן ומכרה דלא הוי אונס אבל בשדה זו לא כו' והלכך לא כתבינן מודעא דאי בשדה זו הא לא הוי זביניה זביני ולא צריך מודעא אלא יביא עדים שאנסוהו ותיבטל שטר מכירה בלא שום מודעא ואי בשדה אחרת הא הוי זביניה זביני ואין אונס בזה השדה שהרי מדעתיה בירר ומכר את זה השדה ומודעא זו שיכתוב פסולה היא דמודעא בלא אונס לאו כלום היא. ומיהו רב הונא דאמר לקמן (ו) תליה וזבין זביניה זביני חזינן דאכסר מודעא אזביני דלית ליה הך סברא דרבא: ומשני **מודי רבא דכתבינן מודעא היכא דאנים.** (ו) כה"ג דמעשה דפרדס דלקמן דמתוך פחד שמפחידין אותו להפסיד הפרדס לגמרי בלא דמים קמזבין ליה אין בלבו למכור לגמרי אלא עד שיגלל מן הפחד הכא ודאי כתבי' מודעא דהא אונס גמור הוא דאי לא מזבין ליה מערער לאחר אותה מתנה עצמה כתבה לאחר בטמירתה אינה מתנה לא זו ולא זו דשניה הוה מודעא לחברתה ראשונה דהא לא ניחא ליה דראשון קנה הואיל וכתב לשני ושניה טמונה היא כגון האי מעשה: בעבר ימינא. באותו מקום: דמחמת אונס הוא דכתב לה. דלא מיקדשה ליה אי לא כתב לה כל נכסיה: אבל דכא. דהיכא דכתב לראשון מתנה גלויה ולבתר הכי כתב ליה לאידך בטמירתה להאי אמרינן דניחא ליה דליקני [ולא] הוי מודעא

מסורת הש"ס

ח) כ"מ עב., ב) [ברכות ט. וש"נ], ג) [דף מז: מח: וע"ש בפי' הרשב"ם].

גליון הש"ם

רשב"ם ד"ה גילוי מלתא בבה"ד **אא"ב** ביטל אחר בתיבה. עי' גיטין דף לב ע"ב ובתוס' שם ד"ה (הכא) [התם]:

הגהות הב"ח

(ה) גב' אמר ליה מי מוגנת: (ב) שם הויא לך לאיתתא ואי לא לא: (ג) **ר"ש** ד"ה מודעא וכו' ולא בלגן נפשי אני נותן לה זה הגט לפיכך דעו וכו' בטלין דבלויי מילתא וכו' בגנו זה ימתנה זו וכו' אנוס לו מעותיו וכו' ולא יצטרך לכתוב כל"ל והל"ל: (ד) ד"ה גלויי מילתא כל"ל ואות ד' ממקן: (ה) ד"ה לא מתגיגן וכו' לקמן בפירקין אמר רבא הלכתא וכו' ואין כאן אונס כזה השדה שהרי מדעתו ברר: (ו) ד"ה ומשני מודה וכו' דאנים בכה"ג וכו' ואין בלבו וכו' והכא הוא דאמרי: (ז) ד"ה הלי עובדא וכו' לגזלו פרדס שלו בטעמותיו וכו' המודעא שלפניו המבטלתו והוא לא יתן לו לנו: (ח) תוס' ד"ה מיכא וכו' בשוקי ובריתא ומיהו יש לומר לפי שנוהגים וכו' ואמר לנו שטר ממנה: (ט) **בא"ד** והיינו סתמא דלא פי' לא פרסום ולא הטמנה אבל וכו' וכשר לפר"ח ולפי זה מה שנהגו:

מוסף רש"י

פרדיסה. כרם (ב"מ עב.). כבישנא. אטמין (שם). ואמינא לקוחה היא בידי. ואבל שטר המכירה אינה מכח חזקה שלא ג' שנים, דכולי האי לא מצינא למיחזר בשטרא (שם).

ק א מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ב סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רה סעיף ה:

קא ב מיי' שם הל' ג וס"ל מהל' גירושין הל' כ וס"ה מהל' זכייה הלכה ד סמג שם וסי' נ טוש"ע שם סעי' ב וסי' רמב סעי' ל וטוש"ע אה"ע סי' קלד סעי' ה:

קב ג ד מיי' פ"י מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רה סעיף ז:

קג ה מיי' פ"ה מהל' זכייה הל' ח ב וס"ע שם הל' נ סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמב סעי' ג ד ה:

קד ו ז מיי' שם פ"ה הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעי' ט וס"ל:

קה ח ט מיי' שם הל' ו סמג עשין ג טוש"ע שם ובפעיף ח:

רבינו גרשום

דלא כתיב בה. עדים גופייהו ידעי באונסיה לא מודעא היא: מודעא דמאי. צריכה למכתב בה ידעינן באונסיה אי דגט או דמתנה שמכריחין אותו ליתן הכא לא צריך למכתב ידעינן באונסיה דהאי גלוי מלתא בעלמא דכיון שכפאוהו ועל כרחו נתן משום דאינו מקבל כלום אלא נותן: ואי מודעא דזביני. שכפאוהו למכור אמרת דצריכי למיכתב ידעי' באונסיה: והאמר רבא לא כתבי' מודעא לזביני. שמאחר שמקבל הוא דמים מיד גמר ומכר לו. ומודי רבא בזביני היכא דאנים דומיא דהאי מעשה דפרדיסא אע"ג דמקבל זוזי דכתבי' ליה מודעא וצריך למכתב ידענא באונסה: האי מתנה טמירתא. שאמר כתבו לי בהחבא לא מגבינן בה דשמא כבר נתנה לאחר: בשוקי בריתא. כלומר בגלוי לעיני הכל לא יכתבו: איבא ביניייהו סתמא. לליישנא קמא אי אמר להו סתמא זילו כתובו הוראיל דלא אמר להו זילו איטמרו הויא מתנה וללישנא בתרא אמר להו זילו כתובו לא הויא מתנה עד דאמר להו לסהדי תיתבו בשוקי בריתא ותכתבו ליה: אמר רבא והויא מודעא לחברתה. שאם כתב מתנה טובה לחד כחובה וחתימה בשוק או בברא והדר אותה מתנה עצמה כתבה לאחר בטמירתה אינה מתנה לא זו ולא זו דשניה הוה מודעא לחברתה ראשונה דהא לא ניחא ליה דראשון קנה הואיל וכתב לשני ושניה טמונה היא כגון האי מעשה: בעבר ימינא. באותו מקום: דמחמת אונס הוא דכתב לה. דלא מיקדשה ליה אי לא כתב לה כל נכסיה: אבל דכא. דהיכא דכתב לראשון מתנה גלויה ולבתר הכי כתב ליה לאידך בטמירתה להאי אמרינן דניחא ליה דליקני [ולא] הוי מודעא

סתמא מאי. משום דתרי ליסני אמר רב יוסף לעיל [מ:] ואיכא ביניהו סתמא חד פסל וחד מכשר הלכך קבעי הכא אמאי סתמינן אי אמר להן סתמא כתובו ולא אמר להו תיתבו בשוקא ובברייתא ולא אמר להו נמי איטמרו מי הוי מתנתא טמירתא או לא. ויש מפרשין דאמודעא קאי דאוקימנא דלא הויא מתנתא טמירתא מודעא לחבירתה אבל סתמא מי הויא מודעא ולא נהירא כלל דלהכא ליכא דאמרי' סתמא פסולה ודאי לא הויא מודעא דהיינו טמירתא: **לא חיישינן.** דאינה טמירתא אלא כשרה: **חיישינן.** לטמירתא ולא מגבינן בה ואי מגבינן לא מהדרינן עובדא והיינו דלא קאמר רב אשי דלא מגבינן אלא חיישינן דספק הוא [6] והיכא דקיימא ארעא תיקום: **והלכתא חיישינן.** דלא מגבינן בה והלכך צריך לכתוב בתוך השטר וכך אמר לנו כתבוה בשוקא וחתמוה בברא ואע"ג דלא אמר אלא כתבוה לו סתם שטר מתנה כמו שתקנו חכמים קאמר: **מתני' כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה.** בין בחזקת ג' שנים דקרקעות וכתים ואילנות בין בחזקת יום אחד כגון הך דאמרינן לעיל (דף ו.) אחזיק להנהדי כו' מיירי וקאמר דצריך לטעון מאיזה כח החזיק בה והלכך כיון דטעין טענתא מעליא שבדין ירד לקרקע זה ומתוך כך החזיק בה כשיעור חזקה שאמרו חכמים וזה שתק ולא מיחה הויא חזקה ואין המערער נאמן לומר לא על ידי ירד לקרקע שלי אלא בלא רשותי דאם כן למה היחתו להחזיק: **שלא אמר לי אדם דבר מעולם אינה חזקה.** בגמרא פריך פשיטא: **משום ירושה.** שאומר אהלתיה שני חזקה מכח ירושת אבי שהיה מוחזק בה ביום מותו: **אינו צריך טענה.** לומר היאך בא ליד אביו אדם בקי בקרקעות אביו היאך בא לידו ומיהו ראיה בעדים בעי שראו את אביו הוחזק בה יום אחד והכי מפרש בגמרא [ע"ב]: **גמ' פשיטא.** דכיון דאין לו טענה אינה חזקה: **מיזכן וכנה ליה.** האי ארעא מזה המערער לקחה ואבד שטרו: **אמרי לי אחוי שטרך.** שאינו בקי בדיינין לידע שחזקה במקום שטר עומדת: **קמ"ל.** דאי טעין טעינן ליה ואי לא טעין אנו לא יכפינן ליה למיטען. שמעינן מהכא דאי הוה טעין הכי מהמנינן ליה דכה"ג אינו קרוי מוחזר וטוענן דאין זה מכחיש טענות דאשטות: **שקל בידקא בארעיה.** שטף מים נכנס בשדהו ונטל את המחיצות ולא נודע מקומן: **הדר גודא כו'.** עשה כותל חדש בינו לבין שכנו והרחיב קרקע שלו ועשה הכותל בשדה חבירו: **והא אחזקי.** שבניתי כותל על פיו ובנותתו כדאמר לקמיה דאתא וסייע גודא בהדאי וכמאן דאמר לי חזיק וקני דמי וכיון שעל פיו עשיתי וגם החזקתי יום או יומים שהיה כותל שלי בקרקע שלו והוא ידע ולא מיחה אלא שתק הרי חזקתי חזקה שיש עמה טענה ואידך הוה טעין לא נתתיה ושני חזקה לא החזיק: **א"ל כמאן.** טענת והא אחזיקי דסבירא לך חזקת יום אחד הויא חזקה היכא דידע מערער ולא מיחה: **כר"י.** דתני' [לא.] דתלי טעם דג' שנים כדי שיהא נאספמיא שנה כו' הא אם קרוב בתוך מהלך יום שיוכל לידע מיד כשידע ולא ימחה תהיה חזקה וכר' ישמעאל בר' יוסי נמי בשלהי פרקין (דף נט:) מ"ר מעשה באדם אחד שפתח חלונותיו בא לפני ר' ישמעאל א"ל החזקת משום דס"ל בפניו לאחר הוא חזקה: **אין הלכה כו'.** אלא כרבנן דאמרי דכל דבר חזקה ג' שנים מיום ליום בעינן: **והא אחיל כו'.** (ג) והא יש לי טענה ודאית שהקנה לי קרקע דיש לי עדים שראו שהיה מסייע לי לבנות הכותל וכמאן דאמר לך חזק וקני דמי: **מחילה בטעות היא.** אלא היה יודע שאתה בונה בתוך שלו: **מי הוה עבדת.** בתמיה. אלא גם אתה טעית וכסבור היית שאתה בונה בתוך שלך: דרב נחמן דהתם זביני ולא הויא מחילה בטעות שאפי' היה המוכר יודע שיוכל לחזור לא היה חוזר דניחא ליה דליקו בהימנותיה וגמר ומקני אבל הכא הויא הלוואה והלוה אינו מקני ליה אלא בתורת מכר והמכר אינו כלום דאסמכתא היא ולא גמר ומקני וכיון דהדרא ארעא הדרי נמי פירי אבל אם היה נותן בתורת רבית היה קונה דאבק רבית אין יוצא בדיינים ורבא דהוה בעי לאותובי אוגאה לא היה יודע זה הפירוש שאם היה יודע לא היה מקשה כלום מאוגאה דהכא לא הויא מחילה בטעות כדפרי' [6] גמר ומקני ור"נ היה משיב מחיילוניות לפי סברת רבא כלומר אדמותבת לי מאוגאה תסייען מחיילוניות אלא על כרחך צריך אתה לחלק כדפרישית: אתא

שלא אמר לי אדם דבר מעולם. והוא הדין דאפי' אם אמר זבינתיה מפלוני דזבנה מינך דלא הויא חזקה עד שיאמר אתה מכרת לי כדקתני סיפא אלא הא עדיפא ליה למינקט שלא אמר לי אדם דבר מעולם לאשמועי' דלא הוי פתח פיך לאלם כדאמר בגמ': **אמרי לי אחוי (לי) שטרך.** וכשלא אוכל להראות שטרי שהפסדתיו יאמרו שגזלתיה אבל כשאומר לא אמר לי אדם [דבר] מעולם לא יאמרו שגזלתיה אלא ראיתי שלא מיחו בידי והחזקתי בה ונמצא שמחל לי: **והא** אחזקי לי. פירש הקונטרס בניתי כותל על פיו והוא סייע לי וכיון שבמלותו (ד) עשה הוי חזקה שיש עמה טענה וקשה דמדקאמר בתר הכי והא אחיל משמע דעד השתא לא הוה מחזיק בה מעשה מחילה ועוד דלאלתר הוה ליה לרב נחמן למימר מחילה בטעות הואי וגראה לפרש דרב ענן הוה טעין שלקח ממנו ולא הי' לו עדים שלקחה והיה רולה להיות נאמן מתורת חזקה וכי א"ל רב נחמן דלאו חזקה היא השיב לו רב ענן והא אחיל דאע"פ שאינו נאמן לומר לקחתיה תהא שלי מטעם מחילה דסייע בגודא בהדאי והיה לו עדים או היה מודה בסיועו ואין הסוגיא מוכחת כן:

שלא אמר לי אדם דבר מעולם פשיטא. קשה למהר"ם דמאי פריך פשיטא הא לעיל (דף כח:) פריך גמרא אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה כו' ופירש שם בתוספות פירוש (ה) א' דאפי' אמר [שלא אמר] לי אדם דבר מעולם פריך וגראה לומר דמכח סיפא דמשמע דאפי' מפלוני דזבנה מינך זבינתה לא הויא חזקה פריך פשיטא הא לעיל (דף כח:) פריך גמרא אלא מעתה חזקה שאין עמה טענה כו' ופירש שם בתוספות פירוש (ה) א' דאפי' אמר [שלא אמר] לי אדם דבר מעולם פריך וגראה לומר דמכח סיפא דמשמע דאפי' מפלוני דזבנה מינך זבינתה לא הויא חזקה פריך פשיטא הא מרישא וגראה לי דמקשה לא אסיק אדעתיה דנטענן ליה אנן ולהכי פריך פשיטא דחזקה גרידא אינה מועלת אלא טענה ומשני דס"ד דנטענן ליה אנן דכיון דלא מיחה שלא שנים ודאי מכר לו או מחל ועוד יש לומר דלרבנן דרבי ישמעאל דלא יליפי מעוז (ו) פריך פשיטא אבל קשה דבמתניתין לא הוזכרו רבנן ומתני' כר' שמעאל וגראה דפריך אחזקה דיום אחד דמתני' נמי אייתי בה מדקתני כל חזקה כדפ"ה:

במאן בר"י. קשה לרשב"א דהאמר רב ענן לעיל (דף נח:) לדידי מפרשא לי מינה דמר שמואל מחאה בפני עדים שאין יכולין לומר לו כו' משמע דלא בעי (ו) בפניו מחאה [6] והיינו דלא כר"י ושמא סבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: **אמר** ליה מחילה בטעות הואי. וקשה דנפ' איזהו נשך (ב"מ דף סו: ופס ד"ה התם) אמר רב נחמן השתא דאמור רבנן אסמכתא לא קני הדרא ארעא והדרי פירי למימרא דסבר רב נחמן מחילה בטעות לא הויא מחילה והא איתמר המוכר פירות דקל לחבירו כו' ואמר רב נחמן ומודינא דאי שמיט ואכיל לא מפקינן מיניה ומשני התם זביני והכא הלוואה ופירש הקונטרס הכא הלוואה (ה) ומיחזי כרבית שמתחלה בהלוואה נאו לידו וכרבית קטולה דמו ואין אנס רבית אלא במכר כגון לקח ממנו פירות דרים מתניתין דהתם משמע דבכ"מ לרב נחמן מחילה בטעות הויא מחילה בר מהתם בהלוואה דמיחזי כרבית והכא סבר רב נחמן דלא הויא מחילה ומיהו בלאו הכי קשה על פירושו דהא אמר רבינא התם ברים פירקא (דף סב.) דמשכנתא בלא נכייתא בדיניו אין מחזירין ממלוה לוה דלא חשיב רבית קטולה ומסתמא דלא פליג עליה רב נחמן וגראה לרבינו תם דה"פ דבכ"מ סבר רב נחמן דלא הויא מחילה כדאמר הכא ובריש המפקיד (ב"מ דף לה.) קאמר נמי רב נחמן התם שומא בטעות הוא ונספ"ק דגיטין (דף יד.) נמי אמר דקנין בטעות חוזר אלא היינו טעמא דרב נחמן דהתם זביני ולא הויא מחילה בטעות שאפי' היה המוכר יודע שיוכל לחזור לא היה חוזר דניחא ליה דליקו בהימנותיה וגמר ומקני אבל הכא הויא הלוואה והלוה אינו מקני ליה אלא בתורת מכר והמכר אינו כלום דאסמכתא היא ולא גמר ומקני וכיון דהדרא ארעא הדרי נמי פירי אבל אם היה נותן בתורת רבית היה קונה דאבק רבית אין יוצא בדיינים ורבא דהוה בעי לאותובי אוגאה לא היה יודע זה הפירוש שאם היה יודע לא היה מקשה כלום מאוגאה דהכא לא הויא מחילה בטעות כדפרי' [6] גמר ומקני ור"נ היה משיב מחיילוניות לפי סברת רבא כלומר אדמותבת לי מאוגאה תסייען מחיילוניות אלא על כרחך צריך אתה לחלק כדפרישית: אתא

מסורת הש"ס

(ה) [לעיל כח:]. (ו) [לעיל כב.]. (ז) [כתובות לו. גיטין לז:]. (ד) [גירסת הערוך בערך כדק כ' רב חנן ומיושב כתה קושיית הרמב"ם בתוס' ד"ה כמאן]. (ה) ל"ל משום דנמר ומקני. מר"כ.

תורה אור השלם

1 פתח פיך לאלם אל דין כל בני חלוף: משלי לא ח

גליון הש"ם

רשב"ם ד"ה חיישינן כו' וה"בא דקיימא ארעא תיקום. עיין לעיל דף לב ע"ב תוס' ד"ה והלכתא: תוס' ד"ה כמאן כו' הייני דלא בר"י. קשה לי הא אמרינן לעיל דגם ר"י מלי סבר דמתחה אלב"פ הוי מתחה אלא דעלה טויבה קמ"ל ומיתר הא ר"ל אמר כן לעיל ומפיר אמר כאן לרב ענן דאמרן כר"י ולא"ע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אחזר גודא וכו' זיל אהדרר וכו' ור' ישמעאל בר' יוסי דאמרי כל כפניו: (ב) שם אי הוה ידעת מי הוה עבדת: (ג) רשב"ם ד"ה והא אחיל כו' והלא יש לי וכו' דאמר לי לך חזק: (ד) תוס' ד"ה והא וכו' שבמלותו עשיתי הוי חזקה: (ה) ד"ה אלא מעתה וכו' ופירש שם בתוספות פי' ראשון דאפי' לא אמר אלא אמר לי אדם דבר מעולם פריך וגראה לי דמכח סיפא דמשמע דאפי' אם אמר מפלוני דזבנה מינך וכו' וגראה דדה דוחק וכו' איכא למדק איפכא ולפריך עפי מרישא לסיפא וגראה לי דמקשה לא אסיק אדעתיה דנטענן ליה אנן ולהכי פריך פשיטא דחזקה גרידא אינה מועלת אלא טענה ומשני דסלקא דעתך דנטענן ליה אנן ולעיל פריך חזקה שאין עמה טענה תיהוי חזקה היינו דנטענן ליה אנן דכיון שלא מיחה: (ו) בא"ד משור המועד פריך פשיטא כל"ל יג"ל דיבור זה סוא גליון: (ו) ד"ה כמאן וכו' דלא נמי מחאה בפניו והיינו: (ח) ד"ה אמר וכו' יפי' הקונטרס הכא הלוואה שמתחלה כל"ל ומיכות ומיחזי כרבית נמחק:

מוסף רש"י

שלא אמר לי אדם דבר מעולם. ולא אמר לו אתה מכרת לי (לעיל כח:). **הבא** משום ירושה אינו צריך טענה. אינו צריך לומר אתה מכרת לאבי, אלא דאיתי לאבי שהחזיק בה ולא עדיר אדם עליו (לעיל כב.).

עין משפט נר מצוה

קו א מיי' פ"ה מהלכות זכייה הלכה כ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמב סעיף ג:

קו ב מיי' פי"ד מהל' טוען הל' יב סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף ט:

קח ג מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' י:

קט ד טוש"ע ח"מ סי' קמב סעי' ב:

רבינו גרשום

לראשון: איבעיא להו. להיכא דאמר לעדים זילו סחם כתיבו ליה חיישינן דלהוי מתנה טמירתא אי לא חיישינן:

איבעא כל חזקה שאין עמה למחזיק טענה אחרת של זכותו אינה חזקה: והבא מחמת ירושה. מי שהחזיק ג' שנים ונרער אחד ואמר לו מה אתה עושה בשלי שירשתיה מאבי ואמר זה מהיכן באת לאביך אין צריך לזה לטעון היכן לקחה אביו או שום טענה אחרת: פשיטא. דהיכא דאין עמה טענה מעליא דאינה חזקה. איצטרכין דמהו דתימא אם לא טעין אמרינן משום הכי לא טעין דהאי מיזכן הוא דזבנה ליה כו' קמ"ל דלא טענינן בשבילו דכיון דאיהו לא טעין אנן לא טענינן ליה: שקל בדקא בארעיה. שבא שטף מים ושטף לכולה ארעיה ואהדר גודא בארעא דחבריה שקבע כחליו בקרקע חבירו: א"ל. לרב ענן: זיל אהדר לו קרקעו וקבע מחיצתך בתוך שלך למקום שהיה מתחלה: אמר ליה רב ענן והא אחזיקי לי. שקבעתי בקרקע שלו בפניו ולא מיחה לי: אמר ליה כמאן. אמרת דבפניו הוי חזקה לאלתר: כר' יהודה. דקתני במתני' לא אמרו ג' שנים אלא שיהא באספמיא כו' הא אם מחזיק בפניו ולא מיחה לאלתר הויא חזקה (א"ל) וכו' ישמעאל דקתני בסיומא דהאי פירקין ת"ר מעשה באדם אחד שפתח חלונותיו לחצר השותפין בא לפני ר' ישמעאל ואמר לו החזקת בני החזקת משום דסבירא ליה לאלתר בפניו הוה חזקה: אמר ליה מחילה בטעות הואי. דאיהו לא ידע דעבדת בתוך שלו דאת גופך אי הוה ידעת דבתוך שלו אתה בונה בונה כותלך מי היית בונה מדעתך בתוך שלו אלא כי היכי דאת לא ידעת משום דשטף המים סימני המיצר איהו נמי לא הוי ידע דעבדת בתוך שלו ואמטול הכי סייע לך לבנות וכשידע לא מחל: